

THOMAS PAINE

(Robert G. Ingersollin Puhe Thomas Painen Muistolle)

Lyhennellen suom. KIRJATOUKKA.

PUHUA ylistävästi rohkeista ja ajattelevista vainajista on minulle sangen mieluisen tehtävä. Läpi menneitten vuosisatojen ihmisen järki on ollut taikauskon piirittämänä. Hiljalleen ja vaivaloisesti on edistynyt vapauden sanansaattajain armeija. Niiden vihaamana joita he halusivat pelastaa, niiden halveksimana joiden eteen he työskentelivät, nämä urhoolliset sotilaat, nämä kuolemattomat vapaudenjulistajat ovat taistelleet ilman kiitosta, työskentelleet ilman suosionosoituksia, kärsineet ilman säällä ja kuolleet kirottuina ja inhottuina. Ihmiskunnan hyväksi he ottivat vastaan yksinäisyyden, köyhyyden ja väärin syytöksien tulvan. He luopuivat kaikesta, uhrasivat kaiken, menettivät kaiken paitsi totuutta ja itsekunnioitusta.

Yksi rohkeimmista sotilaista tässä armeijassa oli Thomas Paine ja hänelle ennen muita me olemme velkaa siitä vapaudestamme, josta me nyt saamme nauttia. Syntyen köyhässä kodissa jossa lapset ovat rasituksena; maassa, jossa todellinen vapaus oli tuntematon; missä luokkietuoikeudet olivat tarkoin suojeltuna ja yksilön oikeudet olivat papiston ja ylimystön tallattavana; missä oikeuden julistaminen oli maanpetosta; missä järjen vapaus oli jumalankieltämistä, joten täytyy olla aivan ihme että todellinen vapauskäsite milloinkaan löysi tiensä hänen aivostoonsa.

Köyhyys oli hänen äitinsä — kohtalo hänen opettajansa.

Hänellä oli enemmän aivoja kuin kirjoja; enemmän harkitsevaisuutta kuin vallistusta; enemmän rohkeutta kuin kohteliaisuutta ja enemmän jäntevyyttä kuin loistavuutta. Hän ei jumaloinut entisiä erehdyksiä eikä ihailut

vanhoja valheita. Hän rakasti totuutta totuuden itsensä vuoksi eikä ihmisten vuoksi. Hän näki sortoa jokapuolella; vääryyttä kaikkialla; valheen alttarilla; lurjuksen tuomarin penkillä, tyrannin valtaistuimella ja ihmeellisellä rohkeudella hän puolusti heikkomman oikeuksia väkevää vastaan — orjuutettuja orjuuttajia vastaan.

Englannissa hän ei ollut mikään. Hän kuului alempaan luokkaan. Häneltä oli kaikki mahdollisuudet sulettuina. Ihmiset suutelivat kahleitaan ja hallitus koko voimallaan oli valmis murskaamaan jokaisen joka yritti ihmisen oikeuksia puolustaa.

* * *

Kolme kymmentäseitsemän vuotiaana Paine jätti Englannin ja tuli Amerikkaan, korkeilla toiveilla ollakseen apuna vapaan hallituksen muodostamisessa. Omassa maassaan hän ei voinut saavuttaa mitään, ne kaksi

petolintua — kirkko ja valtio — olivat valmiina repimään jokaisen ja raatelemaan sydämen jokaisen rinnasta joka uskalsi kieltää heidän jumalallisen oikeutensa orjuuttaa maailma.

Tähän maahan saapuessaan hänellä oli taskussaan suosituskirje toiselta vapaa-ajattelijalta, Benjamin Franklinilta. Tämä, ja hänen luontainen nerokkuutensa muodostivatkin koko hänen omaisuutensa — eikä hän enempää tarvinnutkaan. Hän tapasi koloniat vaatimassa oikeutta; valittamassa vaivojaan ja apua anoen valtaistuimelta, rukoillen tuota tylsämielisyyden ja monipuolisuuden sekoitusta, George III jumalan armosta, palauttamaan heille heidän vanhat perintöoikeutensa. Heidän yrityksensä ei ollut vapaaksi ihmiseksi pyrkimystä, vaan he yrittivät pehmittää herrojensa sydämet. He olivat täysin halukkaita "tekemään tiiliä jos Fa-

THOMAS PAINE

rao antaa oljet." Kolonistit unelmoivat, toivoivat ja rukollivat kolonialain ja Englannin välisen ystävällisten suhteiden palautumista. He eivät unelmoineetkaan itsenäisyyttä.

Paine antoi maailmalle kirjasensa "Common Sense." Se oli ensimmäinen väitös ja vaatimus eristäytymiseen, ensimmäinen hyökkäys brittiläistä hallitusmuotoa vastaan, ensimmäinen isku tasavallan puolesta ja se herätti meidän isämme niin kuin rumpujen pauke.

Hän oli ensimmäinen joka tiesi Uuden Maailman kohtalon.

Ei mikään toinen kirjanen ole koskaan saavuttanut sellaista tulosta. Se oli täytettynä väitöksillä, järjellä, voimakkailla kehoituksilla ja vastaanväittämättömällä johdonmukaisuudella, Se avasi uuden maailman. Nykyisyyden se täytti toiveilla ja tulevaisuuden se täytti kunnialla. Kaikkialla se sai vastakaikua ja muutaman kuukauden kuluttua Continental kongressi julisti koloniat vapaiksi ja itsenäisiksi valtioiksi.

Uusi kansakunta oli syntynyt.

* * *

On ainoastaan yksinkertaista oikeutta sanoa että Paine teki enemmän itsenäiseksi julistautumisen eteen kuin kukaan toinen ihminen. Ei myöskään tule unhoittaa että hänen hyökkäyksensä Suur-Britanniaa vastaan oli samalla hyökkäystä monarkiaa vastaan ja samalla kun hän vakuutti ihmisille että koloniat on erotettava emämaasta, niin samalla hän todisteli heille että vapaa hallitusmuoto on parhain hallitus ihmisten keskuudessa.

Minun arvostelukykyyni mukaan Thomas Paine oli parhain poliittinen kirjoittaja mitä milloinkaan on elänyt. "Mitä hyvänsä hän kirjoitti oli puhdasta luonteenomaisuutta ja hänen sielunsa ja kynänsä kulkivat aina yhdessä." Hän syventyi kaikkien asiain perusjuuriin. Hän oli ajatustavaltaan täydellinen radikaali. Hänen innostuksellaan ei ollut mitään rajaa silloin kun hän käsitti olevansa oikeassa. Vallankumouksen synkkinä hetkinä hän ei kertaakaan antautunut epätoivoon. Vuosi vuoden jälkeen hänen rohkeat sanansa kaikuivat maan äärestä toiseen ja nuotiotulien valossa väsyneet sotilaat lukivat rohkaisevia lauseita "Common Sense"-kirjasta jossa ajatukset olivat terävämpiä kuin heidän miekkansa ja keskittivät uudelleen kaikki voimansa vapaustaistelunsa voittamiseksi.

Paine ei ollut tyytyväinen saadessaan itsenäisyyskaipauksen hereille, mutta hän pan-
liikkeelle koko sielunsa energian pitääkseen sen kaipauksen hereillä. Hän oli armeijan mukana. Hän osallistui sen häviöihin, sen vaaroihin, sen voittoihin. Kun tilanne muodostui epätoivoiseksi, kun synkkämielisyys oli saamaisillaan vallan, hän antoi heille "Crisis"-kirjasensa. Se oli heille pilvenä päivällä ja tulipatsaana yöllä, näyttäen tietä vapauteen, voittoon ja kunniaan. Hän huusi heille, "Nämä ovat aikoja jotka koettelevat ihmisen sielua. Kesäsotilaat ja auringonpaisteen patriootit tulevat tässä kriisissä vetäytymään syrjään maansa palveluksesta; mutta se joka seisoo taistelussa nyt ansaitsee jokaisen miehen ja naisen kiitoksen ja rakkauden."

Muutamit sanoivat ettei kolonioille ole eduksi olla itsenäisenä. Paine vastasi heille sanomalla: "Onko miehelle eduksi olla poikasena koko elämänsä? Hän tapasi monta jotka eivät kuunnelleet mitään, heille hän sanoi: "Väitellä ihmisen kanssa joka kieltäytyy ajattelemasta on samaa kuin tarjota lääketta kuolleelle." Tämä lause pitäisi olla koristuksena jokaisen oikeoppisen kirkon seinällä.

Kokonainen maailma poliittista viisautta on tässä lauseessa: "Englanti menetti vapautensa pitkässä sarjassa oikeaa harkintaa vääriltä periaatteilta" ja "Kreikkalaiset ja roomalaiset omasivat voimakkaan vapauden kaipuun, mutta ei sen periaatetta, sillä samaan aikaan kun he itse päättivät kieltäytyä olemasta orjana, he suuntasivat voimansa koko muun maailman orjuuttamiseksi."

Painen kirjoitukset uhkuvat yksinkertaisia, täyteenahdettuja, johdonmukaisia johtopäätelmiä jotka vaikuttavat tylsimpäänkin ja harhaanjohtetuimpaankin henkilöön. Hänellä on hauskin mahdollinen tapa esittää asiansa; esittämällä kysymys siten että se vastaa itsensä ja selostamalla niin ilmeisen selvästi ettei mitenkään voi jättää asiaa ajattelematta.

Päivät ja yöt hän työskenteli Amerikan vapautuksen hyväksi; kuukausi kuukauden jälkeen ja vuosi vuoden jälkeen hän antautui täydellisesti suuren asian eteen, kunnes "kansan hallitus kansan hyväksi" oli saavutettu, kunnes tähtilippu liehui yli mantereen.

Vallankumouksen lopulla ei Amerikassa kukaan ollut sen korkeammalla kuin Paine. Par-

haimmat, viisaimmat ja kaikkein patrioottisimmat olivat hänen ystäviään ja ihailijoitaan; ja olisipa hän vain tyytynyt ajattelemaan omaa hyvänsä hän olisi voinut asettua lepäämään ja viettää lopun elämänsä rauhassa ja mukavuudessa. Hän olisi voinut olla se mitä maailma mieli kutsua "kunnioitetuksi kansalaiseksi." Hän olisi voinut kuolla pappien ja valtiomiesten ympäröimänä ja hänelle olisi pidetty loistavat hautajaiset maileja pitkän saattueen kanssa, isänmaalliset yhdistykset, tykkien kunnialaukaukset, koko kansakunta olisi viettänyt surujuhlaa, ja ennenkaikkea mahtava hautapatsas peitettyinä valheilla.

Hän mieluummin halusi hyödyttää ihmiskuntaa.

* * *

Näihin alkoihin vapaa-ajattelijain kylvämät siemenet alkoivat itää Ranskassa. Ihmiset alkoivat ajattelemaan.

Kahdeksannentoista vuosisadan harmaat hiukset olivat edistyksen ympäröimänä.

Kaikkiällä tiede kokosi todistuksia kirkkoa vastaan. Voltaire täytti Europan valolla; D'Holbach antoi ranskalaisille periaatteensa jotka hän sisällytti "Luonnonjärjestelmäänsä." Encyclopedistit hyökkäsivät taikauskoa vastaan levittämällä tietoisuutta kansan keskuuteen. Kaiken olevaisen perusteita alettiin tutkimaan. Miraakkelit alkoivat olemaan harvinaisempia. Kaikkiällä ihmiset alkoivat tiedustelemaan. Amerika oli näyttänyt esimerkin maailmalle. Sana vapaus oli jokaisen suussa ja he alkoivat pyyhkimään rukouksissa kerääntynyttä pölyä polviltaan.

Uuden päivän sarastus hämöitti.

* * *

Thomas Paine matkusti Ranskaan. Tähän uuteen liikehtimiseen hän pani kaiken energiansa. Hänen maineensa oli kulkenut hänen edellään ja hänet otettiin vastaan ihmiskunnan ystävänä ja vapaan hallituksen luoja.

Hän ei ollut luopunut päämäärästään osoittaamaamiehilleen Englannin hallituksen puutteellisuuksia, typeryyksiä ja loukkauksia. Tässä tarkoituksessa hän kirjoitti ja kustansi suurimman poliittisen teoksensa, "The Right of Man." Tämän teoksen pitäisi lukea jokaisen miehen ja naisen. Se on lyhyeen muotoon koottu, tarkka, luonnollinen, vakuuttava ja vastaanvälttämättömän selvä. Se osoittaa suurta ajattelua; eri-

laisten hallitusmuotojen läheistä tuntemusta; perinpohjaista ihmisten toimintojen ymmärtämystä ja rohkeutta joka pakottaa kunnioittamaan ja ihaillemaan. Vaikeimmatkin poliittiset probleemit ovat ratkaistu muutamalla lauseella. Jumaloidut vääryyttä puolustavat väitelmat osoitetaan virheeksi tekemällä kysymys. Voimakas kuvailu, kyvykäs vertailu, tarkkuus ja selvyys jokaisessa lauseessa ja ehdotoin perinpohjaisuus jota ei ole milloinkaan ylitetty.

Hallituksessa heräsi pelko ja Paine asetettiin syytteeseen herjauksesta ja huomattiin syylliseksi. Ja kuitenkin koko kirjassa ei ole ainoatakaan mielipidettä joka ei herättäisi ihailua jokaisessa sivistyneessä ihmisessä. Se on poliittisen viisauden vertaushuone, ajatuksien asevarasto ja se on kunniaksi ei ainoastaan Paineelle mutta itselleen ihmisluonteelle. Sen voi kirjoittaa ainoastaan mies jolla oli lahjakkuutta, ylevää patriatismia ja hyvyttä sanoakseen "Maailma on minun isänmaani ja tehdä hyvyttä on uskontoni."

Koko maailman kaunopuheliainsuustaitteen kukkasissa ei ole mitään suurempaa, ei mitään ylevämpää mielipidettä. Ei ole mitään uskontoa jota voidaan hetkeäkään vertailla siihen. Se tulisi kultaisin, jalokivillä koristetuin kirjaimin painaa jokaisen ihmisen sydämeen: "Maailma on minun isänmaani, tehdä hyvyttä minun uskontoni."

* * *

V. 1792 Paine äänestettiin kansan eduskuntaan. Niin suuri oli ihailunsa että hän valittiin sinne ei vähemmästä kuin neljästä eri departementista samalla kertaa.

Ottaessaan paikkansa eduskunnassa hänet valittiin yhdeksi komiteaan jonka tehtävänä oli laatia Ranskan perustuslaki. Olisipa Ranskan kansa ottanut huomioon hänen neuvonsa niin terrorismia ei olisi tullut olemaan. Parliamin kadut eivät olisi virranneet verta ja vallankumous olisi ollut maailman suurin menestys. Tosi on, että Paine oli liian maltillinen tyydyttääkseen Ranskan vallankumouksen johtajistoa. He, suurimmalta osalta, olivat vihan valtaamana ja halusivat tuhota. He olivat kärsineet niin kauan, he olivat kantaneet niin raskaan kuorman, että heille oli mahdotointa volton hetkellä olla maltillisia.

Tämän lisäksi Ranskan kansa oli niin hallituksen rosvoama, niin kirkon pimitämä, että

he eivät olleet soveltuva aineesta tasavallan rakentajiksi. Useat johtajista kylläkin tarkoittivat muodostaa oikeamielisen hallituksen, mutta kansa halusi kosta.

Paine oli täynnä rakkautta ihmiskuntaa kohtaan. Hänen hyväntekeväisyytensä oli rajaton. Hän halusi tuhota monarkian — eikä monarkistisia. Hän äänesti tyranniuden kukistamista mutta kuninkaan kuolemantuomiota vastaan. Hän halusi muodostaa hallituksen kokonaan uusille perusteille; perusteille jossa vanha unhotettaisiin; perusteille ettei kukaan saisi etuoikeuksia mutta kaikkia turvattaisiin.

Lainlaatijakunnassa, jossa lähes jokainen vaati kuninkaan teloituttamista — jossa poikkeaminen yleisestä mielipiteestä oli itsensä epäluuloon saattamista, ja, jossa epäiltävää melkein varmasti odotti kuolema, Thomas Painella oli rohkeutta, jalomiellisuutta ja oikeudentuntoa äänestää kuolemantuomiota vastaan. Kuninkaan kuolemantuomiota vastaan äänestäminen oli äänestämistä omaa elämäänsä vastaan. Tämä oli ylevintä periaatteidensa takana seisomista. Tämän vuoksi hänet vangittiin, vietiin linnaan ja tuomittiin kuolemaan.

Tarkastakaa maailman historiat ja te löydätte ainoastaan muutamia ylevämpiä tekoja kuin oli Thomas Painen teko äänestäessään kunin-

kaan teloituttamista vastaan. Hän, despotismin vihaaja, monarkian inhoaja, ihmisoikeuksien uljas puolustaja, tasavaltalainen, otti vastaan kuolemantuomion säästääkseen despoottisen tyrannin — valtansa menettäneen kuninkaan hengen. Se oli viimeinen suurnäytös hänen poliittisessa elämässään — ylevä loppukohtaus hänen poliittisessa toiminnassaan.

Koko elämänsä ajan hän oli ollut epäitsekäs ihmiskunnan ystävä. Hän teki työtä ei rahan, ei kunnian, mutta yleishyvän eteen. Hän ei pyrkinyt virkoihin, ei vaatinut tunnustusta työstään vaan oli tyytyväinen olemaan tavallinen sotilas edistyksen armeijassa. Rajoittamatta työskentelyään mihinkään maahan, pitäen maailmaa toimintapaikkanaan, täytettynä puhtaalla oikeudenrakkaudellaan hän löysi itsensä niitten samojen ihmisten vankina joita hän oli yrittänyt pelastaa.

Ollisivatpa hänen vihamiehensä onnistuneet kulettamaan hänet mestauslavalle, hän olisi säästynyt kristillisen maailman vääristelyltä ja vihalta. Ainakin tässä maassa hänen nimensä olisi arvossapidetyimpäin nimien joukossa ja itsenäisyyden vuosipäivinä hänen nimensä kaluisi jokaisen juhlapuhujan huullilta ja hänen muistonsa lämmittäisi kaikkien sydämiä.

Thomas Painen toiminta ei ollut vielä loppunut. (Jatketaan)

Vieraitten Maitten Ihmisiä

Kirj. WALT WHITMAN

*Minä istun yksinäni, ajatuksiini vaipuneena, palavasti kaivaten.
Minusta tuntuu kuin olisi muissakin maissa ajattelevia, kaipaavia ihmisiä.*

Minusta tuntuu kuin saavuttaisin heidät katseellani.

— Saksassa, Italiassa, Ranskassa, Espanjassa — kaukana Kiinassa, Intiassa — jokaisen omine vieraine kielineen.

Luulen, että jos tuntisin heidät kaikki, tahtoisin mennä heidän luokseen aivan kuin oman maani ihmisten luo.

Ah, minä tiedän, että tulisimme veljiksi ja sydänystäviksi. Minä tiedän, että tulisimme heidän kanssaan onnelliseksi.